

F e l h i v á s.

Az Országos Erdészeti Egyesület „Erdészeti Növénytan“-i pályázatára „Jobb későn mint soha“ jelige alatt beérkezett pályamunka szerzője felkérjük, hogy a folyó évi közgyűlés fennebb közölt jegyzőkönyvi határozatához képest az „Erdészeti Lapok“ ezen számának megjelenésétől számított 4 hét alatt jelígeje aláírásával nyilatkozni sziveskedjék :

1. hajlandó-e művét a bíráló bizottságnak ezen füzet 983. és 985. lapján olvasható bíráló jelentése és utasításai értelmében átdolgozni?

2. ha az átdolgozásra vállalkozik, mily határidőt kíván e célra kitűzni.

A nyilatkozat az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalához intézendő.

P á l y á z a t.

Az Országos Erdészeti Egyesület pályázatot hirdet az „Erdészeti Felmérés“ kézikönyvére, mely a tudomány ezen ágába tartozó anyagot az erdészeti szakoktatás és a gyakorlati erdőgazdaság szükségleteinek megfelelő módon tárgyalja.

A pályamunkák az egyesületi alapszabályok 70—78-ik §-aiban foglalt határozatoknak vettetnek alá, s a nyertes mű jutalma a Deák Ferencz alapítvány kamataiból 100 darab arany 550 frt értékben.

Az idegen kézzel írott, jelígevel és az író nevét rejtő jelíges levéllel ellátott pályamunkák, „pályamű“ felirattal ellátott borítékba zárva, legkésőbb 1877. évi márcziushó 31-éig az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalánál nyújtandók be.

Az Országos Erdészeti Egyesület nevében az 1885. évi szeptember 27-én tartott közgyűlés határozata alapján kiadja
az egyesület titkári hivatala.

Különfélék.

Felhívás az erdőbirtokosokhoz. A nagyméltóságu földmivelési ministerium f. évi októberhó 18-án a következő nagyfentosságu felhívást intézte az ország erdőbirtokosaihoz :

„Azon erdőbirtokosok, kik az 1879. XXXI. t.-cz. 165. §-ában megjelölt kopár- és futóhomok területeken a jövő 1886. évben erdősítést teljesíteni szándékoznak, s e czélból az állam részéről csemetékben ingyen részesülni kívánnak, felhivatnak, hogy ebbeli, a rendelkezésre álló csemete mennyiség határáig s a jelentkezés sorrendje szerint teljesíthető, kívánságukat legkésőbb a jelen év december havának végeig ezen ministeriumnak írásbeli értesítéssel tudomására hozzák.

A csemeték árát és azok csomagolási költségét az országos erdei alap fedezi, míg azoknak gyorsáru szerinti szállítási díját, melyre nézve a hazai vasutak mérséklést engedélyeztek, az átvétel alkalmával a jelentkezett erdőbirtokos viseli.

A kérvényben pontonként határozottan és világosan nyilatkozni kell a következő kérdések iránt :

1. Kinek birtokát képezi a beerdősítendő kopár, hol lakik és mi az utolsó posta?

2. Mely megyében és község határában fekszik a beerdősítendő kopár és mi a neve és helyrajzi száma.

3. Milyen nagy, illetve hány kat. hold a beerdősítendő kopár és mennyi erdősítendő be abból a kért csemetékkel, és milyen a kopár talaja (földnem és talaj)?

4. Mily távolságban szándékozik ültetni a csemetéket és ennél fogva hány drb s mily fajú és koru csemetére lesz szüksége, s ha a kívánt csemeték megfelelő számban rendelkezésre nem állának, mily fajú csemetéket használhatna még?

5. Kinek czimén indítandó utnak a csemeteszállitmány? ehez képest tehát a lakás és utolsó posta megjelölendő.

6. Mely vasut közelében fekszik az illető birtok és melyik a legutolsó vasutállomás? Erre nézve megjelölendő az esetleg létező másik vasutvonal is utolsó állomásával, ha t. i. a birtok ugy fekszik, hogy más vonalon is szállítható oda csemete küldemény, pl. a budapest-zimonyi és budapest-szegedi vasutak között fekvő vidéken.

Ha hajón eszközölhető a szállítás, az utolsó hajóállomás, a pontos czimmel együtt, szintén megjelölendő, hogy esetleg arra irányítható legyen a szállitmány.

7. Ha a csemeték a kérvényező által a csemetekertből közvetlenül kívántatnak kiadatni, hajlandó-e azokat saját fogatával közvetlenül elszállíttatni?

8. Mikor kívánja utnak indítani a csemetéket, tavasszal-e vagy ősszel?

Ezeken kívül megkivántatik, hogy azt, miszerint a kérdéses területnek beerdősítése közgazdasági szempontból szükséges, akár az illető közigazgatási erdészeti bizottság elnökének, akár a kir. erdőfelügyelőnek iratával igazolják.

Figyelmeztetnek végre az illető erdőbirtokosok, hogy a kérvények benyújtására megszabott határidő, valamint a folyamodvány szerkesztésére s felszerelésére vonatkozó fenebbi kellékek pontos megtartása, ugy a kérelem lehető figyelembe vétele, mint a csemetéknek idejekorán való megküldése érdekében elkerülhetlenül szükséges.

Budapest, 1885. október 18-án.

*A földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi
m. kir. ministerium.*

Szűrös bokrok havasainkon. Kerner Antal „Die Abhängigkeit der Pflanzengestalt von Klima und Boden“ czimű munkájának 45. lapján magyarázza azt az érdekes jelen-

séget, hogy a növényvilágnak tüskés és tövises fegyverzete a vidék állatvilágának gazdagságával összefüggésben van, hogy tehát Európában legtöbb a szúrós növény a mediterrán főrában, mert ott a növényeket bántó állatok száma is végtelen. Ellenben a havasokon, a hol az állatvilág szemlátomást megfogyatkozik s a növényzet bántatlanabb marad, a szúrós növény már a legnagyobb ritkaság. Kerner példája, melylyel ezt a jelenséget magyarázza, nagyon találó. Az alacsonyabb vidéken hatalmasan felfegyverkezett rózsákat és szedreket (*Rubus*), melyeknek száma a havasok csúcsa felé nagyon csökken, vagy gyakran egészen eltűnik, a havasok régióiban védtelen, vagy pedig csak vékony és gyenge tűkkel, tüskesertékkal ruházódó fajok, minő a *Rosa Alpina*, a málna szeder (*Rubus Idaeus*), az egyenessarju szeder (*R. suberectus*), a fűnemű *R. saxatilis*, *R. arcticus* és *R. Chamaemorus* stb., váltják fel és helyettesítik. A havasok erdőtáján felül növő törpe boróka (*Juniperus nana*) a lentebb termő gyalogfenyő borókához (*J. communis*) meg a mediterrán vidéken gyakori pirosbogyós borókákhoz képest (*J. Oxycedrus*, *J. macrocarpa*) szelidnek mondható.

Semmi okunk, de még eszünk ágában sincs ezeket a szép tapasztalatokat kétségbe vonni, de a havasi tájakból még egynehány más szúrós bokrot is ismerünk. Felsoroljuk ezeket, hogy otlétöket megmagyarázhassuk.

Legelőszőr is felemlítem, hogy a ki a görbe fenyő sűrű cseplyéjében, a havasok kopasz teteje alatt botorkált, nem ritkán érzékenyen tapasztalhatta, e fenyőbokor tűinek barátság-talan figyelmeztetéseit.

De a *Ribes aciculare*, meg a *R. Grossularia* var. *acerosum* törzsét, *) a rendes és ágas tüskéken kívül

*) „Erdészeti Lapok“ 1885. p. 384.

számos tülaku túske sűrűen lepi el, holott a többi havasi ribizkék egészen fegyvertelenek.

A Nagy-Kapellának Risnyák, a Velebit hegyláncznak Rajnác nevű tetőjén, valamint a Fiuméhez közel eső Monte Maggiorén a savanyu sóskabokornak az a szúrósabb testvérfaja nő, melyet *Berberis Aetnensis* Presl. var. *brachyacantha*-nak Strobl („Oesterr. Botan. Zeitschrift“ 1884. p. 371.) neveznek.

A Velebitnek Lubicko brdo nevű tetőjén, Ostaria falu mellett, a nagyon tövises *Rhamnus saxatilis* nő; a magyar- és horvát tengerpartot környező hegycsúcsokon, tehát a Nagy-Kapella meg a Velebit tetőin gyakoriak a törpe rózsák: *Rosa gentilis*, *R. Malyi*, *R. spinosissima*. Az első kettő ennek a vidéknek a sajátja, de mind, főleg pedig az utóbbik rendkívüli tuskés. Itt a törpeséghez a fegyverzet csatlakozott. Néhol a *R. Alpina* tőhajtásai is nagyon tuskések.

A szúrós cserje, valamint a bogácsféle dudva is több a mediterrán flórát kerítő havasokon, mint a szárazföld magas hegyein. Ez, azt hiszem, nem egészen az állatok bántalmái ellen való védekezés és fegyverkezés, hanem az éghajlat hatásában keresendő. Az éghajlat ridegségével függ össze az is, hogy a havasi ribizkének (*Ribes Alpinum*) másutt puha levélszőrei, a Velebiten meg a Nagy-Kapellán durva serték képében fejlődnek ki (*R. Fleischmanni* Rchb), mintegy a borzas „havasi rózsá“-ra emlékeztetnek (*Rhododendron hirsutum*), a *R. spinosissima* pedig itt 2—3-szor hatalmasabb fegyverzetet ölt magára (var. *megalacantha* Borb.), mint ugyanez a rózsá pl. Budán. A talaj nem okozhatta a különbséget, mert mind a két helyen ugyanaz, meszes.

Borbás Vincze.

Huszonöt bogyós bokor Alföldünk homokpusztáin. Physiognomiái tekintetben a bogyók apró csonthéjas gyümölcsök

(bodza, török meggy), gyümölcsösszeg (eper, szeder) és álgümölcsök (boróka, rózsa) között nem teszünk különbséget, mert képződésüknek és szövettani szerkezetöknek éles különbségei daczára is külsőleg egymáshoz nagyon hasonlítanak.

A pusztá elnevezés magában rejti már a fák és cserjék hiányát vagy ritkaságát; annál feltűnőbb az, hogy Alföldünk pusztáin csak bogyós cserjét huszonötöt számlálhatunk össze, akárhogy kerültek is azok oda. Ezek a következők:

1. *Juniperus communis* (boróka);
2. *Ephedra distachya* (kaznár bokor);
3. *Morus alba* (eperfa);
4. *Lycium bardarum* (sem fű sem fa, szopóka);
5. *Ligustrum vulgare* (fagyal);
6. *Sambucus nigra* (bodza);
7. *Viburnum Lantana* (ostormén kányafa);
8. „ *Opulus* (kányafa, nedves helyen);
9. *Lonicera Xylosteum* (ügörke);
10. *Vitis vinifera* (szőlő);
11. *Hippophaë rhamnoides* (ezüstös fűztövis, Ó-Budán, Uj-Pesten);
12. *Cornus mas* (somfa);
13. „ *sanguinea* (vörös gyűrű);
14. *Berberis vulgaris* (sóska bokor);
15. *Rhamnus cathartica* (varjú- vagy macskatövis);
16. „ *tinctoria* (festő varjútövis);
17. *Crataegus Oxyacantha* (csere galagonya);
18. „ *monogyna* (egyanyás galagonya);
19. *Rhamnus Frangula* (kutyafa, nedves helyen);
20. *Rubus caesius* (hamvas szeder);
21. *Rosa spinosissima* (kőkényes rózsa);
22. „ *Austriaca* (nagyvirágu törpe rózsa);
23. *Prunus spinosa* (kőkény);

24. *Prunus Chamaecerasus* (törpe meggy);

25. „ *Mahaleb* (török meggy).

E bogyós cserjék legnagyobb része töméntelen gyümölcsöt hoz, melyek lehullván és elszóródván, tőlök a homok olyan, mintha fekete festékkal locsolták volna be.

Akárhogy került itt össze ennyi bogyós cserje, pusztá történetesség nem lehet, hanem figyelemre méltó jelenség. Egy részök bizonyosan a homokon vívott küzdelemben győztes harcos. A bogyós gyümölcs a homokpusztákon, úgy hiszem, bizonyos tekintetben czélszerű alkalmazkodó eszköz.

Azokat a magvakat, melyeknek szőr üstökük vagy más könnyű szállító szerük van, a szél könnyen széthordja, a homokról szépen elsöpri. A nehezebb bogyós gyümölcs a homokon ragad. A sok bogyós cserjének összesereglése a homokon méltán megérdemli azok figyelmét, a kiknek a homok felruházása szívükön fekszik.

Dr. *Borbás Vincze*.

(I.) **A gyümölcsök élénk színéről.** Ezen lapok folyó évi IX. füzetében *Borbás Vincze* ur „Az *Abies excelsa* sötét övének ékitménye“ czimű cikkében a gyümölcsök élénk színezetét a természet azon gondoskodásának véli tulajdonítandónak, hogy a czélszerűen összeválogatott alakzatokkal a komor egyformaság eloszlattassék.

Ha a természetben minden a czélszerűség elve szerint történik, a mit elvitatni alig lehet, s a mit *Darvin* oly sokszor és szépen bizonyított, akkor a gyümölcsök élénk színezetének okát nem egyedül a szépítésben vélném keresendőnek, hanem másban, a mi magára a növény lételére és fenntartására vonatkozik. A virágok élénk színezetének célja, mint *Borbás* ur is említi, ugyanez.

A gyümölcsök, illetve magvak, elterjedése tekintetében tapasztaljuk a természet gondoskodását. A szárnyak, tollak, tüskék sat. mind e célra szolgálnak. Föltehető, hogy a gyü-

mölcsök élénk színének is ez a célja. Könnyebben találják meg az ily gyümölcsöt a madarak, és viszik tovább, ürülékkel elhullatva a magot. A kemény magvu növények elterjedésére, melyek magjának csirázás előtt egy évig, sőt tovább is kell a földben feküdni, a gyomor által való meglágyítás valószínűleg javára szolgál. A viscum meg a loranthusról tudjuk, hogy ezen az uton terjednek. Én tehát azt vélem, hogy a gyümölcsök élénk színezetének célja az, hogy az állatok figyelmessé tétessenek rájuk s azokat a körülményeknek megfelelően terjeszszék.

Ezen állítás nagyobb valószínűséget nyer az által is, hogy az embert is figyelmessé teszi a nemes gyümölcs élénk színe, s hogy az is terjeszti azokat a magnak gyakran öntudatlan elhanyagatása által.

A fehér- vagy hegyi juhar egy eltérő alakja. Az *Acer Pseudoplatanus* gyümölcse Reichenbach „Iconographiá“-jában (V. köt. 4829. sz. a.) 37—38 mm hosszú, zászlójának legszeleesebb része 1 cm széles; Willkomm „Forstl. Fl.“ LXVI. képén 40—42 mm hosszú, 13—16 mm széles. Egy Brassó körül gyűjtött ágon a gyümölcs hossza 55 mm, a szélessége 2 cm, tehát a Reichenbach képeéhez képest a brassói *Ac. Pseudoplatanus* gyümölcse felőtlő nagy, s a zászlók, a szarvasmarha szarvai módjára, jobban eltávolodnak egymástól. A nagy levelek alsó színe fehéreszöld. A gyűjteményemben lévő többi *Ac. Pseudoplatanus* gyümölcse majd Reichenbach, majd Willkomm méreseivel egyezik. A brassóié talán még valamivel nagyobb is lett volna, mert példányaim zászlójának a széle és csúcsa el van rágva.

Az *Ac. Pseudoplatanus*-nak ezt a széles-zászlós (var. *platypteron*) alakját azért tartom följegyzésre méltónak, mert a szerb *Acer Visianii* Nym. Consp. Fl.

Europ. 135. (*A. macropterum* Vis., non Guss.) felé hajlik, s valaki nagyjából vele össze is téveszthetné. Még a termő fürtje is felálló, mint az *Ac. Visianii*-é, nem lecsüngő, mint az *A. Pseudoplatanus*-é. Mindamellett én ezt a brassói juhart az *Ac. Visianii*-vel össze nem kapcsolhatom, mert az utóbbinak jó képétől (*Plantae Serbicae* Pemptas t. VI.) a mienk sok tekintetben eltérő: levelei nagyobbak, kevésbé mélyen hasogatottak, egyenetlenül fogasak, az *Ac. Visianii* levél hasábjai pedig bemetszések nélkül hosszan kinyulnak. Az *Ac. Visianii* gyümölcsének zászlaja rövidebb és aránylag szélesebb, egymás felé borul, vagy a csúcsuk érintkezik is, a mag felé hirtelen és röviden szűkül el, az *Ac. Pseudoplatanus* var. *platypterum*-é hosszabban és lassan keskenyedik el, a magvaknak felfelé néző élén nincs belőle, az *A. Visianii*-én a mag fölött is van keskeny szegély („*supra nucem decurrentibus*“), szóval az *A. Visianii* gyümölcse valamennyi juhartfáinkétől eltérőbb, mint a var. *platypterum*-é.

Nevezetes biológiai sajátága a var. *platypterum*-nak a termés nagy zászlói, meg a termő fürtnek le nem görbülése. Emez, ha az ágak csüngők, szintén csüngő helyzetbe jut. Ezeknek az eltérő szerveknek alkalmazkodását kissé bajos megfejteni, de úgy hiszem mégis, a havasok vidékein uralkodó viszonyokkal harmoniál, vagy legalább van a havasokon is analogiája. A havasi növények, tudjuk, gyakran nagyobb viráguk és gyümölcsük mint az alacsony vidéken élő testvéreik; a gyümölcs le nem konyulásának pedig a törpe fenyő a példája. Ezek alapján az *Acer Pseudoplatanus* var. *macropterum* is alkalmasint eredetileg a havasvidék sajátja.

Dr. *Borbás Vincze*.

(*Kon.*) **Vadkivitelünk Franciaországba** — egyik napilap szerint — évről-évre növekedik, úgy, hogy e tekintetben most

Magyarország első helyen áll. Maga Páris a múlt évben körülbelül 44 millió frankot adott ki szárnyas és egyéb vadakért s ezek jelentékeny részét hazánk szolgáltatta. Ugyanezen közlemény szerint a vadárak szeptember 4-én a következők voltak a párisi piacokon: nagy fiatal fajdkakas 1.50—1.80 frank, közép és öreg fajdkakas 80 cent — 1.25 frankig, (alig hihető; valószínűleg fogolyról van szó); nagy nyul 7—8.50 frank, közepes nyul 4—5 frank; nagy őz 40—50 frank, középszerű 20—30 frank darabonkint.

Kitüntetések. Ő cs. és apostoli kir. Felsege Bécsben folyó évi szeptemberhó 29-én kelt legfelsőbb elhatározásával az országos kiállítás alkalmából erdőtisztek részére következő kitüntetéseket méltóztatott adományozni:

Hoffmann Sándor m. k. főerdőtanácsosnak és Scholcz Rezső m. kir. osztálytanácsos és erdőigazgatónak a harmadosztályu vaskorona rendet, Szécsi Zsigmond m. kir. erdőakadémiai tanárnak Ferencz József rend lovagkeresztjét és Kovács Géza m. kir. főerdésznek a koronás arany érdemkeresztet.

Az „Erdészeti Zsebnaptár“ 1886-ik évi folyama kikerült már a sajtó alól. Előfizetések és utánvételre szóló megrendelések az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalához intézendők. Ára egy példánynak, mint a megelőző években, egyesületi tagok részére 1 frt, mások részére 1 frt 50 kr.

Magyarosodunk. Csepanovszky Hugo m. kir. erdőszelölt és az Országos Erdészeti Egyesület alapító tagja vezetéknévét „Szalóki“-ra; Potocsnik Konrád járási főerdész és az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja vezetéknévét „Pálos“-ra változtatta át. Éljenek!
